

บทที่ 5

บทบาทของสถาบันวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

การวิเคราะห์ในบทนี้ เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบและเข้าใจบทบาทของกระบวนการสร้างความหมายของเนื้อหารายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ ปฏิบัติการในฐานะกลไกในการดำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์

แนวคิดที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ในบทนี้ คือ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมหลักการสำคัญที่นำมาเป็นแนวทางในการศึกษา คือ หลักการที่ว่ารายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ เป็นผลผลิตจากสื่อมวลชนของรัฐซึ่งมีรูปแบบ (form) เป็นการบรรยายเหตุการณ์ (Commentary) โดยมีผู้บรรยาย (Commentator) เป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดหรือเชื่อมโยงเหตุการณ์ของพระราชพิธีและพิธีสำคัญ พร้อมกับสามารถสอดแทรกข้อคิดเห็นไปสู่ผู้ฟังได้ในเวลาเดียวกัน ลักษณะของรายการจึงเน้นการทำหน้าที่หรือบทบาทของสื่อมวลชน 2 ประการ คือ หน้าที่ประการที่ 2 การประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม (Correlation of the Parts of Society) และหน้าที่ประการที่ 3 การถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of the Social Heritage) การศึกษามุ่งเน้นที่จะอธิบายว่า เนื้อหารายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญได้ทำหน้าที่ทั้ง 2 ประการอย่างไร

นอกจากอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคมแล้วยังอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับการสร้างจิตสำนึกมาเป็นแนวทางการศึกษา โดยอาศัยหลักการที่ว่าจิตสำนึกเป็นเรื่องนามธรรมจำเป็นต้องมีกิจกรรมรูปธรรมเป็นเครื่องรองรับ ซึ่งได้แก่ พิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อดำรงรักษาจิตสำนึกเดิมที่มีอยู่มิให้สูญหายไป เช่นเดียวกับรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ

ซึ่งมีจุดหมายเพื่อสร้างศรัทธาและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การศึกษาในส่วนนี้เพื่ออธิบายว่า การทำหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญได้ดำเนินการผลิต ผลิตซ้ำและเผยแพร่ตลอดมานั้น ได้ใช้วิธีการในการสร้างศรัทธาและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างไร

ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นที่จะนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. รูปแบบรายการ
2. เนื้อหา
3. การนำเสนอ

รูปแบบรายการ

จากการวิจัยพบว่า รายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ เป็นรายการถ่ายทอดนอกสถานที่ซึ่งมีรูปแบบเป็นการบรรยายเหตุการณ์ (Commentary) โดยมีผู้บรรยาย (Commentator) เป็นผู้มีหน้าที่ถ่ายทอดสิ่งที่ได้เห็น ไปยังผู้ฟังได้ทราบ หรืออีกนัยหนึ่งผู้บรรยายเป็นผู้เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เป็น "นัยน์ตา" แทนผู้ฟัง โดยผู้บรรยายสามารถสอดแทรกความคิดเห็นหรือความรู้สึกใด ๆ พร้อมกันไปได้

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ โดยมีประเด็นดังนี้

1. การขึ้นต้นรายการ
2. การเชื่อมโยงรายการ

3. การค้นรายการ
4. การปิดท้ายรายการ
5. เนื้อเรื่องหรือตัวเรื่อง

โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การขึ้นต้นรายการ

จากการวิจัยพบว่า รายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญได้มีเพลงนำรายการเหมือนดังรายการข่าวสารคดีหรือรายการอื่น ๆ ซึ่งมักนำเสนอทางสื่อวิทยุกระจายเสียงโดยทั่วไป การขึ้นต้นรายการจะเริ่มขึ้นเมื่อผู้ประกาศของสถานีแจ้งตัดเข้ารายการถ่ายทอด ดังตัวอย่าง

ผู้ประกาศ (ชาย) : ...ที่นี้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อไปนี้ขอเชิญท่านฟังการถ่ายทอดเสียงพระราชพิธีพืชมงคลจากพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ขอนำท่านผู้ฟังสู่บริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ณ บัดนี้...

(พระราชพิธีพืชมงคล ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม 7 พฤษภาคม 253๗ เวลา 16.2๗ - 18.๓4 น.)

ต่อจากนั้นจะเป็นการรับช่วงเพื่อนำเข้าสู่รายการถ่ายทอด ณ บริเวณพระราชพิธี ซึ่งเริ่มด้วยคำทักทายของผู้บรรยาย (ณ บริเวณพระราชพิธี)

ผู้บรรยาย (หญิง)

...สวัสดีคะท่านผู้ฟัง ขณะนี้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ก็ได้นำท่านผู้ฟังมายังภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
เพื่อรับฟังการถ่ายทอดเสียงพระราชพิธีพืชมงคล...

การขึ้นต้นรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญดังกล่าว แม้จะไม่มีเพลงนำรายการ
หรือเพลงประจำรายการเหมือนเช่นรายการประเภทอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากรายการถ่ายทอดพระ
ราชพิธีและพิธีสำคัญนั้น เป็นรายการที่มีลักษณะพิเศษคือมิได้จัดเป็นประจำทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือมี
ช่วงเวลาที่แน่นอนเหมือนรายการข่าว สารคดี บทความ หากแต่เป็นรายการที่จัดขึ้นในโอกาส
อันสำคัญเท่านั้น โดยเฉพาะรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญที่ออกอากาศแต่ละครั้ง มักใช้
เวลาออกอากาศไม่เท่ากัน

การขึ้นต้นรายการจะใช้ถ้อยคำที่สุภาพด้วยคำ "สวัสดีคะ" หรือ "สวัสดีครับ" ทุกครั้ง
จนถึงเป็นแบบแผนที่ใช้กันจนเป็นธรรมเนียมในการปฏิบัติ

นอกจากนี้ ลักษณะของการขึ้นต้นรายการ ได้สร้างบรรยากาศของความสมจริงทันต่อ
เหตุการณ์ด้วยการบ่งบอกให้ทราบถึงสถานที่ที่มีการพระราชพิธีและพิธีสำคัญทุกครั้ง เช่นเดียวกัน

2. การเชื่อมโยงรายการ

การเชื่อมโยงรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญนั้น จะปรากฏอยู่ในขั้นตอนของ
การนำเสนอเนื้อเรื่องนั่นเอง แต่เนื่องจากเนื้อหาและเวลาที่ต้องใช้ไปในส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องหรือ
ตัวเรื่องมีมากและนานกว่าขั้นตอนอื่น ๆ และหากดูเพียงผิวเผินคล้ายกับว่ารายการถ่ายทอดพระราช
พิธีมีเนื้อหาของเรื่องเพียงเรื่องเดียวโดยตลอด แต่ความจริงเนื้อหาที่นำเสนอจะมีหลายประเด็น
การเปลี่ยนประเด็นของเรื่องจะใช้วิธีการเปลี่ยน (เสียง) ผู้บรรยายพร้อมกันไป ส่วนการเชื่อม
โยงจากประเด็นหนึ่งไปสู่อีกประเด็นหนึ่ง กระทำโดยผู้บรรยาย ซึ่งบรรยายอยู่ก่อนหน้าจะเรียกชื่อ

ของผู้บรรยายคนต่อไป สลับกันไปเรื่อย ๆ เช่น "ท่านผู้ฟังคะ/ครับจากนี้ไปขอเชิญท่านพบกับคุณ
....คะ/ครับ"

สำหรับภาษาที่ใช้ในการเชื่อมโยงรายการจะเป็นถ้อยคำที่สุภาพ สีลาและน้ำเสียงแสดงความ
ความเป็นกันเองกับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี เช่น "ท่านผู้ฟังคะ" หรือ "ท่านผู้ฟังครับ" ทุกครั้ง จนเป็น
รูปแบบที่สังเกตได้

3. การค้นรายการ

ด้วยรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ เป็นรายการที่ใช้เวลาในการออกอากาศนาน
กว่ารายการประเภทอื่น ๆ ของสื่อวิทยุกระจายเสียงด้วยกัน เช่น รายการข่าว สารคดีหรือบทความ
ฯลฯ แต่การค้นรายการของรายการถ่ายทอดพระราชพิธี กลับมีอยู่ไม่มากนัก โดยจะค้นหรือแทรก
อยู่ในช่วงที่มีการบรรยายเหตุการณ์ช่วงหนึ่ง ๆ อาจประมาณ 30 นาที บ้าง 45 นาที บ้าง ไม่
แน่นอนตายตัว การค้นรายการคงใช้เพียงข้อความสั้น ๆ เพื่อย้ำให้ผู้ฟังทราบว่ารายการที่กำลังรับฟัง
อยู่ในขณะนั้น เป็นรายการถ่ายทอดพระราชพิธีหรือพิธีอะไรจากสถานีไหน เช่น "ท่านผู้ฟังคะ/ครับ
ขณะนี้ท่านกำลังรับฟังรายการถ่ายทอดพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ณ มณฑลพิธีท้อง
สนามหลวง จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอยู่คะ/ครับ"

สำหรับข้อความที่ใช้ค้นรายการในแต่ละครั้ง จะมีลักษณะเช่นเดียวกับที่ได้ยกตัวอย่างไว้
หากจะต่างกันก็เพียงถ้อยคำเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่มีความหมายทำนองเดียวกันนั่นเอง

4. การปิดท้ายรายการ

การปิดท้ายรายการถ่ายทอดพระราชพิธี จะมีรูปแบบใกล้เคียงหรือคล้ายกับการปิดท้าย
รายการถ่ายทอดนอกสถานที่ประเภทอื่น ๆ เช่น การถ่ายทอดกีฬา รายการอภิปราย ตลอดจน

รายการถ่ายทอดพิธีสำคัญต่าง ๆ นั่นคือ ผู้บรรยายจะกล่าวอำลาผู้ฟังโดยย้าถึงรายการที่ได้ดำเนินการถ่ายทอดพร้อมทั้งชานชื่อของสถานีอีกครั้งหนึ่ง โดยธรรมเนียมปฏิบัติผู้บรรยายจะกล่าวขอบคุณต่อผู้ฟังที่ติดตามรับฟัง นอกจากนี้อาจกล่าวขอบคุณหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการถ่ายทอดในครั้งนั้น ๆ ด้วย อาทิ สถานีวิทยุต่าง ๆ ที่ร่วมถ่ายทอดเสียง องค์การโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้บรรยาย (หญิง) : ...ท่านผู้ฟังคะ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ขอขอบพระคุณท่านผู้ฟังทุกท่านที่ได้กรุณาติดตามรับฟังการถ่ายทอดเสียงของเราและขอขอบพระคุณสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งที่ได้ให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดเสียงครั้งนี้ ทั้งขอขอบพระคุณองค์การโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ที่ได้สนับสนุนคู่สายโทรทัศน์ในการถ่ายทอดเสียงในครั้งนี้ด้วย และก็ขอยุติการถ่ายทอดเสียงการเสด็จออกมหาสมาคม ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาห้ารอบไว้แต่เพียงเท่านี้ ขอเชิญท่านกลับไปรับฟังรายการตามปกติ สวัสดิ์คะ (รายการถ่ายทอดพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ เสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งชัยมิ่งคลาภิเษก , 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่างที่ได้ยกมาจะเห็นได้ว่าถ้อยคำหรือข้อความที่ใช้มักจะมีลักษณะ "สุภาพ" และเป็นกันเอง ในขณะที่เดียวกันยังแฝงความหมายของความเป็นพวกพ้องเดียวกันไว้อีกด้วย ดังคำ "ของเรา" ซึ่งจะปรากฏอยู่เสมอในรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ

5. เนื้อเรื่อง หรือตัวเรื่อง

จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาของรายการในส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องหรือตัวเรื่อง จะเป็น

การนำเสนอโดยเสียงของผู้บรรยายเป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่พระราชพิธีทางศาสนาโดยเฉพาะ เช่น พระราชพิธี หล่อพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร และพระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา จะมีเสียง พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถาอยู่เป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน นอกจากนี้ยังมีเสียงของบุคคลซึ่งเป็นแหล่ง ข่าวผู้ร่วมในพระราชพิธีและพิธีสำคัญ เสียงของเครื่องประกอบพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ อาทิ เสียงโหรงหลางลั่นฆ้องชัย พราหมณ์เป่าสังข์ ชาวพนักงานประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์ เป็นต้น

ลำดับของการนำเสนอเนื้อเรื่อง จะเริ่มจากการบรรยายในส่วนกว้างเข้ามาหาส่วนที่แคบ โดยมักจะเริ่มด้วยการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ขั้นตอนของพระราชพิธีและพิธีสำคัญ ตามหมายกำหนดการหรือกำหนดการ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะ เป็นเสียงของผู้บรรยายชายหรือหญิง บรรยายในลักษณะของการเล่าเรื่อง (talk) นำเสียงเป็นกันเอง สบาย กระชับ มีจังหวะจะโคน ช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลายสบาย ๆ

ครั้นเมื่อถึงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินถึง ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของพิธีการตามหมายกำหนดการหรือกำหนดการ ผู้บรรยายจะบรรยายลำดับขั้นตอนเหตุการณ์ความเป็นไปรวมทั้งบรรยากาศของพิธีการสลับกับข้อมูลที่แจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดภูมิหลังของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ และสถาบันพระมหากษัตริย์ อาทิ ภูมิหลังเกี่ยวกับพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ ผู้ร่วมพิธี ผู้ประกอบพิธี ตลอดจนเครื่องประกอบพิธี

ถ้อยคำภาษาที่ใช้เป็นภาษาสุภาพมีทั้งส่วนที่ค่อนข้างเป็นทางการ (formal) เช่น คำกราบบังคมทูลรายงาน และส่วนที่มีลักษณะกึ่งทางการหรือเป็นทางการน้อย เช่น ช่วงระหว่างที่ผู้บรรยายเล่าเรื่อง หรือช่วงที่ผู้บรรยายสอดแทรกความรู้สึกข้อคิดเห็นไปยังผู้ฟัง

โดยสรุปรูปแบบการนำเสนอรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญมีทั้งแบบแผนที่ค่อนข้างเป็นทางการ (formal) และแบบแผนที่มีความเป็นกันเอง (informal) รูปแบบที่มีลักษณะการดำเนินรายการดังกล่าว มีส่วนสนับสนุนให้รายการมีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่น่าสนใจในระดับหนึ่ง รูปแบบของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญมีลักษณะดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 : แผนภาพแสดงรูปแบบการนำเสนอรายการถ่ายทอดพระราชพิธี

การขึ้นต้นรายการ

เนื้อเรื่อง

การเชื่อมโยงรายการ

การค้นรายการ

เนื้อเรื่อง

การปิดท้ายรายการ

เนื้อหา

จากข้อเท็จจริงที่ว่ารายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญเป็นผลผลิตจากสื่อมวลชนของรัฐ จึงมีแนวโน้มจะนำเสนอรายการเพื่อสร้างความนิยมต่อรัฐบาลและย้าค่านิยมหลักของสังคม อีกทั้งพระราชพิธีและพิธีสำคัญเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์

จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาของรายการที่นำเสนอส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญและ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ลักษณะของเนื้อหาที่ทั้งที่เป็นไปในเชิงของการถ่ายทอดมรดกทางสังคม จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และในเชิงประสานความสัมพันธ์ในส่วนต่าง ๆ ของสังคมซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. เนื้อหาที่มีลักษณะในเชิงถ่ายทอดมรดกทางสังคม จากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

(Transmission of the social heritage)

จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่มีลักษณะดังกล่าวมักเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพิธี ลำดับขั้นตอนและเหตุการณ์ของพิธี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1. เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพิธี

จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาของรายการจะบอกให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา เกร็ดความรู้และภูมิหลังเกี่ยวกับพิธี ผู้ประกอบพิธี เครื่องประกอบพิธี

การนำเสนอเป็นไปโดยผู้บรรยายจะบอกเล่าถึงความเป็นมาของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญตลอดจนเกร็ดความรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้อง ด้วยการให้ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์พร้อมทั้งการสอดแทรกข้อคิดเห็น ความรู้สึกของผู้บรรยายพร้อมกันไปด้วย จากตัวอย่าง เช่น

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...อย่างพระยาวชิรปราการหรือพระยาตากหรือสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีในกาลต่อมา เมื่อครั้งที่ได้นำไพร่พลตีแหวกวงล้อมข้าศึกขึ้นไปทางตะวันออกไปตั้งมั่นอยู่ที่เมืองจันทบุรี หลังจากรวบรวมไพร่พลจากก๊กต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้ว ก็ใช้เวลาสามเดือนต่อเรือรบได้ร้อยลำ จากนั้นก็ยกกองทัพโดยทางเรือเรียบชายฝั่งมาเข้าที่ปากน้ำเจ้าพระยา แล้วก็ตีระตะเรือมาตั้งแต่ปากน้ำไปจนกระทั่งสามารถขับไล่ข้าศึก ยึดเอากรุงศรีอยุธยากลับมาได้ เป็นการกอบกู้เอกราชให้กับประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง...

...หรืออย่างสมัยกรุงศรีอยุธยา ในช่วงที่พระเจ้าแผ่นดินจะแปรพระราชฐานไปยังเมืองต่าง ๆ หรือว่าทอดกฐินตามวัดวาอาราม ก็ใช้เรือที่ยิ่งใหญ่อย่างเช่นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชก็มีกระบวนเรือที่เรียกว่ากระบวนเรือที่ใหญ่มากใช้เรือใหญ่น้อยทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าร้อยลำ แล้วเคลื่อนขบวนก็มีเครื่องประโคมพร้อมทั้งมีกาพย์เห่เรือ จนกระทั่งเกิดวรรณกรรมร้อยกรองที่ไพเราะอย่างยิ่งก็คือ กาพย์เห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ในยุคนั้น สมัยนั้น...
(พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินกระบวนพยุหยาตราชลมารค , 16 ตุลาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหาบอกรับทราบถึงภูมิหลังหรือประวัติความเป็นมาของการราชสงครามทางเรือที่พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตได้เคยยกทัพต่อสู้ จนสามารถเอาชนะข้าศึกศัตรูและรักษาเอกราชตลอดจนผืนแผ่นดินไทยมาได้ทราบจนปัจจุบัน รวมทั้งยังบอกรับทราบถึงกระบวนเรือตามโบราณราชประเพณีที่ใช้ในพิธีการอื่น ๆ นอกจากการศึกสงคราม

การนำเสนอข้อมูลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ทราบถึงโบราณราชประเพณีแล้ว ยังทำให้ทราบถึงบริบทของสังคมไทยในช่วงเวลานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ผู้บรรยาย (หญิง) : ...ขณะที่เรากำลังรอเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 จะเสด็จพระราชดำเนินมาถึงบริเวณพระอุโบสถวัดพระศรีรัตน
 ศาลารามนั้นนะคะ ก็อยากจะอัญเชิญกระแสพระราชดำรัสของ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการพระราชพิธีพืชมงคล
 และจรดพระนังคัลแรกนาขวัญตอนหนึ่งว่า "พระราชพิธีพืชมงคล
 จรดพระนังคัลแรกนาขวัญนั้น บางคนอาจจะมองว่าเป็นเรื่องความ
 มงคลไม่เหมาะกับยุคสมัย แต่เราต้องไม่ลืมว่าประเพณีนี้มีมา
 ตั้งแต่โบราณกาล ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีวิทยาการแผนใหม่สารพัดที่
 จะมาช่วยให้เกิดความมั่นใจในการประกอบอาชีพของเกษตรกร
 ดังเช่นทุกวันนี้ ฉะนั้นสิ่งใดก็ตามที่จะก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ
 แก่เกษตรกรให้มุ่งมั่นอยู่ในอาชีพ ย่อมเป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผล
 ครั้นเมื่อเหตุการณ์ล่วงเลยมาจนถึงปัจจุบัน สิ่งนั้นย่อมกลายเป็น
 มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามที่สมควรรักษาไว้ให้คงอยู่
 ที่จะประกาศให้ทั่วโลกได้ทราบถึงความเป็นชาติไทยอันเก่าแก่
 ยาวนานและดำรงไว้จนถึงชั่วลูกหลานสืบไป...

(พระราชพิธีพืชมงคล ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม 7 พฤษภาคม 2530)

เนื้อหาของรายการบอกให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ของพระราชพิธีพืชมงคลจรด
 พระนังคัลแรกนาขวัญ ซึ่งเป็นพระราชพิธีที่สืบทอดมาแต่โบราณ แต่ที่ทรงไว้ซึ่งคุณค่าในด้านการบำรุง
 ขวัญของเกษตรกร จึงควรดำรงรักษาไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติไทยสืบไป

เนื้อหาในส่วนนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความจงใจของผู้บรรยายที่ต้องการตอกย้ำถึงความสำคัญ
 ของพระราชพิธีพืชมงคล ด้วยการอ้างอิงสถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นมาสนับสนุน

โดยเฉพาะเนื้อหาของรายการเป็นกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นที่เคารพเทิดทูนของชาวไทยทั้งมวล จึงมีส่วนสนับสนุนให้รายการมีความน่าเชื่อถือและมีความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ท่านผู้ฟังครับ พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญนั้น เป็นพระราชพิธีสองพิธีนะครับ คือ พระราชพิธีพืชมงคล นั้นเป็น พิธีสงฆ์ ได้ประกอบพระราชพิธีไปตั้งแต่เมื่อเย็นวานนี้ในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเป็นพิธีที่ได้จัดขึ้นในภายหลัง ส่วน พิธีโบราณนั้น มีพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเพียงอย่างเดียวครับ...

(พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ 8 พฤษภาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหาของรายการบอกให้ทราบถึงความเป็นมาของพระราชพิธีพืชมงคล และพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญแต่เพียงสังเขป แต่ก็สามารถทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงของพระราชพิธีได้อย่างชัดเจน

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ณ ที่นั้น บรรดาข้าราชการก็เฝ้ารอรับเสด็จเพื่อที่จะรับ พระราชทานสังคหะวัตถุ สำหรับการพระราชทานสังคหะวัตถุแก่ ข้าทูลละอองธุลีพระบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็มี ความเป็นมาตั้งแต่เมื่อครั้งสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ซึ่งในการเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาคราวหนึ่งของ พระองค์โปรดให้ประกาศว่า ข้าทูลละอองธุลีพระบาทที่เคยรับใช้ เบื้องพระยุคลพระบาทนั้นให้มาลงบังสุศิแสดงตัว และถ้ายังมีชีวิตอยู่ จะพระราชทานสิ่งของเครื่องใช้ นั่นก็คือสังคหะวัตถุและนับจากนั้น เป็นต้นมา ก็ถือเป็นประเพณีปฏิบัติมาสืบเท่าทุกวันนี้..

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว , 5 ธันวาคม 253๐)

เนื้อหาของรายการได้สะท้อนให้ทราบถึงความเป็นมาเกี่ยวกับการพระราชทานสังคหะวัตถุ
แก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาทของพระมหากษัตริย์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว ซึ่งได้ปฏิบัติเป็นประเพณีสืบต่อกันเรื่อยมา เนื้อหาดังกล่าวมีลักษณะเป็นการให้ความรู้ข้อเท็จ
จริงทางประวัติศาสตร์ อันเป็นมรดกที่ล้ำค่าของชาวไทย

ผู้บรรยาย (ชาย) : เช่น... เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ซึ่งเป็นเรือที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาล
ที่ 5 เพื่อทดแทนเรือพระที่นั่งศรีสุพรรณหงส์ที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่
สมัยรัชกาลที่ 1 ซึ่งเป็นเรือที่มีลักษณะยาวเพรียว และถ้ามอง
ไปนี้จะมีความสวยงามเป็นพิเศษเลยทีเดียวครับ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งหัวหงส์ซึ่งผงดขึ้นไปและภูัจามะรีที่ห้อยอยู่ตรงปากหงส์นั้น
ส่งให้เรือสุพรรณหงส์มีความสวยงามเป็นพิเศษ และเป็นเรือที่มี
ลักษณะยาว โดยเฉพาะหัวเรื่อนั้นแกะสลักเป็นรูปหงส์ซึ่งแลดูเด่น
เรือสุพรรณหงส์ลำนี้เป็นเรือกว้าง 3.17 เมตร ยาว 46.15
เมตร เป็นเรือลึก ๐.94 เมตรนะครับ มีนาย 5๐ คน
พายท้ายเรือ 2 คน แล้วก็นายเรืออีก 2 คน แล้วก็ธงท้าย
หรือผู้เชิญธงท้าย 1 คน ...

(พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินกระบวนพยุห
ยาตราชลมารค 16 ตุลาคม 253๐)

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...สำหรับของถวายต่าง ๆ ในวันนี้เท่าที่ทราบมาก็ได้มีบรรพชิตทางสิงคโปร์ ได้นำเทวรูปฮกลกชีวซึ่งเตรียมมาที่จะน้อมเกล้า น้อมกระหม่อมถวายในมหามงคลสมัยดังกล่าว ซึ่งก็มีความหมายที่เป็นมงคลยิ่งนั้นก็คือความสุขนะครับ ลากยศและอายุยืน ผู้ที่นำมาถวายก็คือท่านเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ก๊กยี่ ประเทศสิงคโปร์ คือท่าน เช็ก อ่อง จุ้น

(พระราชพิธีฉลองสมโภชพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุทธรูปมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ , 10 สิงหาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหาของรายการบอกให้ทราบถึงภูมิหลังของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชพิธีอันได้แก่รายละเอียดของเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประจำเรือ เกร็ดความรู้เกี่ยวกับเทวรูป ฮกลกชีว ตลอดจนผู้ที่จะทูลเกล้าฯ ถวายเทวรูป

เนื้อหาของรายการที่นำเสนอสามารถให้ทั้งความรู้และความเข้าใจในเชิงประวัติศาสตร์ และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจนแม้จะเป็นเพียงข้อความที่ไม่ยาวนานก็ตาม ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้บรรยายและผู้เกี่ยวข้องในการแสวงหาข้อมูล เพื่อนำมาเสนอต่อผู้ฟัง

ผู้บรรยาย (หญิง) : สำหรับพระโคในปี่นั้นะคะ ก็มีโพธิ์ทองและโพธิ์เงิน เป็นโคพันธุ์ขาวสำนุน หรือพันธุ์ไทยใหญ่ ผิวสวย กิริยามารยาทเรียบร้อย ฝึกง่าย ว่องไว สอนง่าย ไม่ดุร้าย เขาดี ตาดี หูไม่มีตำหนิ ร่างกายสมบูรณ์ สีสวย หางยาวสวยงาม ลำตัวยาวเหมาะสม เป็นสีเหลี่ยมได้ลักษณะ มีขวัญหน้าขวัญตัดดอกไม้ช้ายขวา และขวัญ

หลังถูกต้อง ลักษณะดี คณะกรรมการสหกรณ์โคนมหนองโพธิ์จำกัด
 ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ซื้อโคคู่นี้จากเกษตรกรอำเภอสนป่าตอง
 เมื่อพุทธศักราช 2522 และก็ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อพุทธศักราช 2524 ทรงโปรดเกล้าฯ
 พระราชทานให้กรมปศุสัตว์ ฝึกใช้เป็นพระโคในพระราชพิธีจรดพระ
 นังคัลแรกนาขวัญ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2525 เป็นต้นมาคะ ...

(พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ 2530)

จากตัวอย่าง เนื้อหาของรายการบอกให้ทราบลักษณะของพระโคซึ่งใช้ประกอบพระราชพิธี
 จรดพระนังคัลแรกนาขวัญอย่างละเอียดชัดเจน ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและความเชื่อของคนไทย
 ที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา เนื้อหาดังกล่าวยังแฝงไว้ด้วยความหมายที่ว่าสิ่งที่เกี่ยว
 ข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

1.2 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับลำดับขั้นตอนและเหตุการณ์ของพิธี

จากการวิจัยพบว่าในทุกพระราชพิธีและพิธีสำคัญ จะมีเนื้อหาที่บอกให้ทราบถึงขั้นตอน
 ของพิธีตามหมายกำหนดการหรือกำหนดการและการลำดับเหตุการณ์อยู่เสมอ

การนำเสนอขั้นตอนของพิธีมักจะนำเสนอไว้ในช่วงต้น ๆ ของรายการภายหลังจากที่ผู้
 บรรยายเริ่มบรรยายได้สักระยะหนึ่ง จากการวิจัยพบว่ามีทั้งการแจ้งหมายกำหนดการหรือกำหนดการ
 ก่อนและหลังจากการเล่าถึงประวัติความเป็นมาของพิธี การบรรยายเพื่อบอกให้ทราบหมายกำหนด
 การและกำหนดการนั้น ผู้บรรยายจะพยายามใช้ถ้อยคำในลักษณะของการเล่ามากกว่าที่จะเป็นการ
 อ่านเฉพาะหมายกำหนดการ โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปอย่างคล่องแคล่ว จะมีอยู่บ้างในบางครั้งที่สะดุดหรือ
 เว้นช่วงไปเล็กน้อย การบรรยายในช่วงนี้จะเป็นทางการอยู่บ้างแต่ก็ไม่ถึงกับขึงขัง

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ท่านผู้ฟังครับ ตามหมายกำหนดการพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ในวันนี้เมื่อถึงเวลาสิบหกนาฬิกาสามสิบนาที (16.30 น.) รถยนต์พระที่นั่งจะเสด็จพระราชดำเนินถึงบริเวณประตูเกยหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม หลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จขึ้นมุขหน้าพระอุโบสถและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงประเคนสัญญาบัตรพัดยศสมณศักดิ์และบัตรรองที่ระลึกงานพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ แก่บรรพชิตจีนและญวน ซึ่งรอรับอยู่ที่บริเวณมุขด้านหน้าของพระอุโบสถพระศรีรัตนศาสดารามและทรงรับคำถวายพระพรชัยมงคลจากบรรดาบรรพชิตจีนและญวน หลังจากนั้นเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระอุโบสถครับ...

(พระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ , 5 ธันวาคม 2530)

สำหรับเนื้อหาที่บอกให้ทราบถึงลำดับเหตุการณ์นั้น จะเป็นไปในลักษณะที่ผู้บรรยายจะบรรยายให้ทราบถึงขั้นตอนของเหตุการณ์ในขณะหนึ่งขณะใดหรือลำดับขั้นตอนที่คาบเกี่ยวกันเพื่ออธิบายว่า ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เนื้อหาในส่วนนี้มักเป็นรายละเอียดของเหตุการณ์ตามหมายกำหนดการหรือกำหนดการ และบรรยากาศของเหตุการณ์

ผู้บรรยาย (หญิง) : ขณะนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังคงทรงจุดธูปเทียนทำยที่นั่งบูชาพระพุทธรูปมหาภิราษฏ์ปฏิมากร และพระสัมพุทธพรณี ในขณะที่เดียวกันเมื่อสักครู่นี้คะ เจ้าพนักงานก็ได้นำแผ่นทองและเงินที่จะประกอบการพระราชพิธีหล่อพระพุทธรูปทั้งสององค์ในวันนี้นำใส่พานตั้งไว้เบื้องหน้าของพระสงฆ์สมณศักดิ์ 10 รูป สำหรับแผ่นทอง

เงิน ที่เตรียมไว้ในพานเป็นแผ่นทองสองแผ่น และแผ่นเงินหนึ่งแผ่น...

(พระราชพิธีหล่อพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุทธรูปประจำ
พระชนมพรรษา 10 สิงหาคม 2530)

ผู้บรรยาย (ชาย) :

...ขณะที่ทั้งท่านประธานรัฐสภาและเลขาธิการรัฐสภาก็ถวายคำนับ
แล้วค่อย ๆ ถอยลงจากบันไดมุมน้ำของพระที่นั่งชัยมังคลาภิเษก
ท่านประธานศาลฎีกา นายจำรัส เขมมะจารุ และปลัดกระทรวง
ยุติธรรม นายสวัสดิ์ โชติพานิช ท่านประธานศาลฎีกา ถือนิพนธ์
พานรูปแพเทียนแพขึ้นไปถวายคำนับ แล้วทรุดตัวลงนั่งทูลเกล้าทูล
กระหม่อมถวายรูปเทียนแพต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ เสด็จออก
มหาสมาคม 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่าง นอกจากผู้ฟังจะทราบถึงลำดับเหตุการณ์โดยละเอียดแล้ว เนื้อหายังสะท้อน
ให้ทราบถึงแบบแผนของพิธีการอันเป็นค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมด้วย

สรุปได้ว่า เนื้อหาของรายการที่มีลักษณะในเชิงถ่ายทอดมรดกทางสังคมมักสะท้อนให้ทราบ
ถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความเป็นมาของพิธี เกร็ดความรู้เกี่ยวกับภูมิหลังของบุคคล
และสิ่งที่เกี่ยวข้องกันพิธีตลอดจนขั้นตอนและลำดับเหตุการณ์ของพิธี

เนื้อหาที่นำเสนอล้วนสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อและบรรทัดฐานทางสังคม ในบริบท
ต่าง ๆ เกี่ยวกับพระราชพิธีและพิธีสำคัญได้เป็นอย่างดี

2. เนื้อหาของรายการที่เป็นไปในเชิงประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม
(Correlation of the Parts of Society)

จากการวิจัยพบว่าเนื้อหาของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะของการตอกย้ำถึงความสำคัญของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญและตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เนื้อหาที่มีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ

จากการวิจัยพบว่าเนื้อหาของรายการที่นำเสนอมีลักษณะเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ ที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ต่อประเทศชาติและประชาชน รวมทั้งความสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมไทย

การนำเสนอเป็นไปในลักษณะที่ผู้บรรยายชายหรือหญิง บรรยายด้วยลีลาของการพูดคุย (talk) กับผู้ฟังด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล ชัดเจน น่าฟัง โดยผู้บรรยายจะพยายามสอดแทรกข้อคิดเห็นหรือความรู้สึกไปในเชิงโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ

ตัวอย่างของรายการที่ตอกย้ำให้เห็นความสำคัญของพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญต่อเกษตรกร

ผู้บรรยาย (ชาย) : ... สวัสดีครับท่านผู้ฟังที่เคารพ ก่อนที่จะเรียนให้ท่านผู้ฟังได้ทราบหมายกำหนดการในการพระราชพิธีพืชมงคลในวันนี้ะครับ ก็อยากจะกราบเรียนให้ท่านผู้ฟังได้ทราบว่า เรื่องของการเกษตรนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบ้านเมืองของเราะครับ คือ ในจำนวนพี่น้องประชาชนทั้งหมดห้าสิบล้านคนเป็นอย่างน้อย ๆ

สามสิบห้าล้านคนหรือว่า แปดสิบลีเปอร์เซ็นต์ครับ เราประกอบอาชีพ
ทางด้านเกษตรกัน เพราะฉะนั้นเรื่องของการเพาะปลูกพืชพันธ์
ัญญาหารจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของพี่น้อง
เกษตรกรเราเป็นอย่างยิ่ง แล้วก็เป็่นนิมิตรหมายที่ดีว่าคนไทยเรา
นั้นได้ยึดมั่นในพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่อดีตกาลที่ผ่านมาแล้ว นะครับ
เราเคารพเทิดทูนไว้เหนือสิ่งอื่นใด เพราะฉะนั้นพระมหากษัตริย์
ตั้งแต่อดีตกาลที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นสมัยกรุงสุโขทัยก็ดี สมัยกรุงศรี
อยุธยาที่ดี หรือสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็ดี จึงได้เสด็จพระราช
ดำเนินมาทรงประกอบพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็น
ประจำเสมอมาเนะครับ

(พระราชพิธีพืชมงคล 7 พฤษภาคม 2530)

จากตัวอย่างที่นำเสนอ เนื้อหาของรายการได้ตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของพระราช
พิธีพืชมงคลที่มีต่อเกษตรกร ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศรวมทั้งความสำคัญของพระราชพิธี
ที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ในขณะที่เดียวกันเนื้อหาของรายการ ยังได้ตอกย้ำเพื่อให้เห็นถึงความสนพระทัยและความ
ห่วงใยของพระมหากษัตริย์ต่อประชาชน จึงเสด็จมาทรงประกอบพระราชพิธีด้วยพระองค์เองตลอดมา
ทั้งยังแฝงไว้ซึ่งการโน้มน้าวเพื่อตอกย้ำให้เห็นว่า สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อสังคมไทย
สมควรที่จะต้องเคารพเทิดทูนไว้สูงสุด

อย่างไรก็ตาม เนื้อหาที่มีเจตนาชักจูงใจดังกล่าว ยังมีลักษณะขาดความสมบูรณ์ในด้าน
เนื้อถ้อยกระทรงความ คือ การกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับการสนับสนุน
การประกอบอาชีพหรือขวัญกำลังใจของเกษตรกร ไม่มีลักษณะเชื่อมโยงเนื้อความที่ชัดเจน ซึ่งอาจก่อ
ให้เกิดความสับสนและความไม่เข้าใจความหมายในบางช่วงได้

นอกจากนี้ผู้บรรยายได้ตอกย้ำให้เห็นถึงจุดเด่นของพระราชพิธี โดยเฉพาะกระบวนการพยุหยาตราขลมารค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ผมอยากเรียนให้ท่านผู้ฟังทราบถึงความสวยงามของเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งผมคิดว่าในทั่วโลกนี้จะมีกระบวนการพยุหยาตราอย่างนี้ให้เห็นจะเฉพาะประเทศไทยเราเท่านั้นนะครับ เพราะฉะนั้นเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ที่คนไทยเราทุกคนควรมีความภาคภูมิใจถ้าหากว่าพี่น้องประชาชนที่อยู่ทางด้านต่างจังหวัด ในขณะที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเราเป็นแม่ข่ายด้วยความร่วมมือจาก สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งทั่วประเทศ ครบวันนี้เราถ่ายทอดให้พี่น้องประชาชนได้รับฟังกันอย่างใกล้ชิดที่สุดนะครับ ความสวยงามของบรรดาเครื่องแต่งกายของบรรดาฝีพายต่าง ๆ กิติ บรรดานายเรือกิติ บรรดานายท้ายกิติ หรือว่าธงท้าย เป็นเอกลักษณ์หรือเป็นลักษณะของความเป็นไทยโดยสมบูรณ์เลยทีเดียวครับ นี่เป็นสิ่งที่คนไทยเราควรค่าแก่การภาคภูมิใจอย่างยิ่งครับ...

(พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน กระบวนพยุหยาตราขลมารค , 16 ตุลาคม 2530)

จากตัวอย่างของรายการจะเห็นได้ว่า เนื้อหามีลักษณะตอกย้ำ ชักชวนให้ผู้ฟังซึ่งเป็นคนไทยมีความภาคภูมิใจในความวิจิตรงดงามของเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ โดยเฉพาะพระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินกระบวนพยุหยาตราขลมารค ซึ่งเป็นพระราชพิธีที่มีความสง่างามและมีขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น

โดยเฉพาะเนื้อหาของรายการได้สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้บรรยาย ที่มุ่งตอกย้ำ

หมายในเชิงสัญลักษณ์ (symbol) ที่ว่า เป็นเรือที่พระมหากษัตริย์ทรงประทับ จึงถือเป็นเรือที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ

ตัวอย่างที่ผู้บรรยายตอกย้ำให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงให้ความสำคัญต่อนิธิพระราชทานเพลิงศพผู้เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษ

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...สำหรับภายในบริเวณวัดพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ในขณะนี้ก็มีบรรดาญาติของผู้เสียชีวิต เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษ ได้มาร่วมในพิธีวันนี้นั้นกันอย่างคับคั่งเช่นเคยนะครับ แล้วก็เป็นประจำทุกปีตลอดมาที่ทางราชการได้จัดประกอบนิธิพระราชทานเพลิงศพแก่ผู้เสียชีวิต เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธานในพิธีเป็นประจำเสมอมามิได้ขาด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และบรรดาทูตานุทูตก็ได้มาร่วมพิธีอันมีเกียรตินี้ โดยพร้อมเพรียงกัน

(นิธิพระราชทานเพลิงศพผู้เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษ ประจำปี พ.ศ.2530 , 25 มีนาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหารายการสะท้อนให้ทราบถึงบรรยากาศของพิธี พร้อมทั้งตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของพิธีในความหมายที่ว่า นิธิพระราชทานเพลิงศพผู้เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษนั้น เป็นพิธีที่มีเกียรติยศอย่างสูงเพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จไปทรงประกอบพิธีเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ญาติมิตรและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ล้วนให้เกียรติไปร่วมประกอบพิธีอย่างพร้อมเพรียงกัน

แม้ว่าถ้อยคำหรือข้อความจะไม่แสดงถึงการโน้มน้าวชักจูงใจโดยชัดแจ้ง แต่ก็ได้แฝงไว้ซึ่งการตอกย้ำให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงสนพระทัยและให้ความสำคัญต่อวีรชนผู้ล่วงลับและญาติของวีรชนหรือ อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของรายการมีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อวีรชนและประชาชนทั่วไปอีกด้วย

2.2 เนื้อหาที่มีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

จากการวิจัยพบว่ารายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ นอกจากจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระราชพิธีและพิธีสำคัญแล้ว ยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ปรากฏอยู่ในทุกพระราชพิธีและพิธีสำคัญ

เนื้อหาของรายการที่นำเสนอ จะมีความหมายในเชิงตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์กับสถาบันทางสังคมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์กับประเทศชาติและประชาชน สถาบันพระมหากษัตริย์กับศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์กับวัฒนธรรมและสังคมไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เนื้อหาที่ตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์กับประเทศชาติและประชาชน

จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาของรายการจะมีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประเทศชาติและหรือประชาชน ในความหมายที่ว่าพระมหากษัตริย์ไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันทรงมีพระปรีชาสามารถทั้งในการศึกสงคราม การปกครองบ้านเมือง ทรงมีพระบุญญาบารมี

ทรงมีพระปรีชาญาณอันล้ำเลิศ ทรงตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพลสกนิกร
ทุกหมู่เหล่า ตลอดจนทรงมีพระราชจริยานุวัตร และพระราชกรณียกิจนานัปการที่เป็นประโยชน์ต่อ
ประเทศชาติและประชาชน

ตัวอย่างที่ผู้บรรยายได้ตอกย้ำถึงความสามารถของพระมหากษัตริย์ในการราชสงคราม

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ผมอยากจะเรียนให้ท่านผู้ฟังได้ทราบว่าในการเสด็จพระราช
ดำเนินของพระมหากษัตริย์ไทยเราตั้งแต่สมัยโบราณนั้น นอกจาก
การเสด็จพระราชดำเนินทางบกที่เราเรียกว่าสถลมารคแล้วยังมี
การเสด็จพระราชดำเนินทางน้ำ ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไป
กว่ากัน นอกจากจะเสด็จพระราชดำเนินไปประกอบพิธีต่าง ๆ
แล้ว ในการศึกษาการราชสงคราม พระมหากษัตริย์ก็ได้เสด็จ
พระราชดำเนินโดยกระบวนเรือพยุหยาตรา นั้น มีปรากฏในประวัติ
ศาสตร์หลายครั้งแล้วในการเคลื่อนกระบวนพยุหยาตรานั้นก็จะเป็นไป
อย่างรวดเร็วเรามีความคล่องตัวสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติ
เป็นอันมากประการ...

(พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินกระบวนพยุ
หยาตราสถลมารค , 16 ตุลาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหารายการสะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทย
ในการราชสงคราม ไม่เฉพาะแต่ในการรบทางบกเท่านั้นแม้แต่ทางน้ำก็มีความชำนาญด้วยเช่นกัน
ความหมายที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งแฝงไว้ก็คือ การตอกย้ำให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ไทยนั้นได้ทำ
สงครามเพื่อปกป้องเอกราชของประเทศชาติมาโดยตลอด นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวง
นอกจากเนื้อหาที่ตอกย้ำถึงพระปรีชาสามารถและพระมหากรุณาธิคุณแล้ว ยังมีการตอกย้ำ

ถึงพระบุญญาบารมี พระเมตตา ดังตัวอย่าง

ผู้บรรยาย (ชาย) : ... ขณะนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ยังเสด็จพระราชดำเนินตามลาดพระบาทยังไม่ถึงทางขึ้นพระอุโบสถนะครับ เพราะว่าประชาชนทั้งสองข้างทางลาดพระบาทนั้นก็ยังคงถวายสิ่งของต่าง ๆ อย่างมากมายทีเดียว ก็แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีที่เขาได้มีต่อองค์พระประมุขของประเทศชาติเนครับ ซึ่งพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ท่านนั้นเป็นที่ประจักษ์ชัดมิใช่จากปวงชนชาวไทยเท่านั้น แม้กระทั่งในต่างประเทศก็ได้ชื่นชมในพระบารมีพระบุญญาธิการและพระเมตตาที่ทรงมีต่อพลสกนิกรทุกหมู่เหล่า ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดหรือจะเป็นชนชาติใดก็ตาม

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหาของรายการ ชี้ให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชนในลักษณะของการตอกย้ำให้เห็น พระมหากษัตริย์คุณ พระบุญญาบารมี และพระเมตตาของพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีต่อประชาชนภายใต้พระบรมโณธิสมภาร แม้จะต่างเชื้อชาติศาสนาก็ตาม โดยนัยดังกล่าวเท่ากับเป็นการยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยว่า เป็นสถาบันที่ควรค่าแก่การเคารพเทิดทูนและถวายความจงรักภักดี

นอกจากนี้เนื้อหาของรายการยังตอกย้ำถึงความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อีกด้วย

ถ้อยคำที่ใช้มีลักษณะเป็นการโน้มน้าวชักจูงใจเพื่อให้เห็นคล้อยตามผู้บรรยาย โดยเฉพาะ

การอ้างเอาชาวต่างประเทศมาเป็นข้อเปรียบเทียบและสนับสนุน เท่ากับเป็นการตอกย้ำยกย่องพระ
 บารมี พระมหากษัตริย์ของไทยให้สูงเด่นยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ผู้บรรยายตอกย้ำถึงความผูกพันของพระมหากษัตริย์กับประชาชน

ผู้บรรยาย (หญิง) : ... กำหนดการที่มีมาเพิ่มเติมก็คือว่าบรรดาบรรพชิตและคนไทย
 ที่ไปอยู่สหรัฐอเมริกาที่อุตสาหกรรมเดินทางจากสหรัฐอเมริกาเข้ามา
 ฝ่าทุลละองธุลีพระบาทเพื่อถวายพระพรชัยมงคลในวโรกาสอัน
 เป็นมงคลยิ่งในครั้งนี้ คือในวาระที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา 5
 รอบ ก็อย่างนี้ละคะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและคณะทรงเป็น
 ศูนย์รวมดวงใจไทยทั้งชาติไม่ว่าพวกเราจะอยู่ที่ใดก็ตามเมื่อได้รู้ว่า
 ขณะนี้ได้มีการเฉลิมฉลองในวโรกาสสำคัญะคะ คือ เป็นวันเฉลิม
 พระชนมพรรษา 5 รอบ เราก็ออยากจะมาเข้าฝ่าทุลละองธุลี
 พระบาท มาเข้าชมพระบารมีและถวายพระพรกันอย่างใกล้ชิด...

(พระราชพิธีฉลองสมโภชพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระ
 พุทธรูปมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ , 4 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่าง เนื้อหาของรายการได้ตอกย้ำถึงความผูกพันและความสำคัญของพระมหากษัตริย์
 ในความหมายที่ว่าทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจของคนไทยทั้งชาติ ซึ่งมีลักษณะปลูกเร้าเพื่อสร้างจิตสำนึกของ
 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การนำเสนอ เป็นไปในเชิง เปรียบเทียบอุปมาอุปไมยรวมทั้งพยายามสอดแทรกความคิดเห็นใน
 ลักษณะของการชี้แนะหรือโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเห็นถึงความจงรักภักดีของประชาชนที่มีต่อพระมหากษัตริย์

นอกจากเนื้อหาที่ตอกย้าดัง ได้กล่าวมาแล้วยังมีเนื้อหาที่มีลักษณะตอกย้าถึงพระราชกรณียกิจ และพระราชจริยานุวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังตัวอย่าง

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ : ... ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานโครงการตามพระราชดำริมากมายหลายสาขาเพื่อพัฒนาชนบทที่ห่างไกล ทั้งการชลประทาน คมนาคม ป่าไม้ ประมง เพื่อพลิกฟื้นผืนแผ่นดินให้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นแผ่นดินทอง ยังผลให้พสกนิกรมีแนวทางประกอบอาชีพสามารถช่วยตนเองได้อย่างมั่นคง ทำให้เกิดความรักความหวงแหนถิ่นกำเนิดอย่างจริงจัง เป็นแรงทวีความร่วมมือในการพัฒนาชาติไทยอย่างเข้มแข็ง ได้ฝาละออกรุสสิพระบาทจึงสถิตอยู่ในดวงหทัยของทวยราษฎร์แนบแน่นสนิทเป็นทั้งพระมิ่งขวัญที่ประชาราษฎร์เคารพรักเกิดทูนตั้งพระบิตูราช และประดุจดั่งดวงประทีปเรืองแสงส่องสว่างชี้ทางอยู่เป็นนิรันดร์

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ เสด็จออกมหาสมาคม 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่าง เนื้อหาของรายการได้สะท้อนให้ทราบถึงพระราชกรณียกิจโดยเฉพาะโครงการตามพระราชดำริ ที่มีส่วนอันสำคัญในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ พร้อมทั้งตอกย้าในความหมายที่ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่เคารพรักเกิดทูนของประชาชนอย่างแนบแน่นมิเสื่อมคลาย

ผลเอกชาลิต ยงใจยุทธ : ...พระราชจริยานุวัตร และพระราชกรณียกิจจนนำปการที่ทรงพระ
 ราชอุตสาหะปฏิบัติบำเพ็ญจึงเป็นไปเพื่อความอยู่ดีมีสุขของพสกนิกร
 ทั้งสิ้น สถานที่ใดในพระราชอาณาจักรนี้ไม่ว่าจะทรมาณแสนเข็ญ
 ในการสัญจรเพียงใด แม้นในถิ่นทุรกันดารที่สุดได้ฝ่าละอองธุลีพระ
 บาทก็เสด็จไปด้วยพระองค์เอง เพื่อทรงร่วมทุกข์ร่วมสุขอย่างใกล้ชิด
 ชิดกับอาณาประชาราษฎร์ พระบารมีในได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
 จึงปกแผ่ไปชจัดปัดเป่าทุกข์บำรุงสุขให้บังเกิดความร่วมมือเย็นเกษม
 ศานดีแก่ทวยนาครทั่วหน้า ทรงประสิทธิ์ประสาทความวัฒนาไพบุลย์
 แก่บ้านเมืองให้เท่าเทียมกับหมู่เนาอารยะประเทศ

(พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์เนื่อง
 ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ,
 3 ธันวาคม 253๐)

จากตัวอย่างเนื้อหาของรายการสะท้อนถึงพระราชจริยานุวัตรและพระราชกรณียกิจของพระ
 บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์ปัจจุบัน) โดยเฉพาะแสดงให้เห็นถึงความสนพระทัยที่พระองค์ทรงมี
 ต่อพสกนิกรอย่างทั่วหน้า อีกทั้งความหมายยังเป็นไปในเชิงตอกย้ำถึงความสำคัญของพระมหากษัตริย์
 ทั้งในฐานะทรงเป็นร่มพระบารมีของเหล่าพสกนิกรที่ทรงสร้างสรรคความเจริญแก่ประเทศชาติ
 ความหมายดังกล่าวแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณอันประเสริฐของพระมหากษัตริย์ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน

จากการวิจัยพบว่า นอกจากเนื้อหาของรายการ ซึ่งปรากฏอยู่โดยทั่วไปแล้วยังมีเนื้อหาในรูปของบทเพลง จากนิธิพระราชทานเพลงคนผู้เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษประจำปี ที่มีความหมายในลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อประเทศชาติและประชาชนด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างบทเพลงจากนิธิพระราชทานเพลงคนผู้เสียชีวิตเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษประจำปี พ.ศ. 2530 (25 มีนาคม 2530)

เราสู้

เนื้อร้อง พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

บรรพบุรุษของไทย	แต่โบราณ
ปกบ้านป้องเมือง	คุ้มเหย้า
เสียเลือดเสียเนื้อ	มิใช่เบา
หน้าที่เรา	รักษาสืบไป
ลูกหลานเหลนโหลน	กายหน้า
จะได้มีพสุธา	อาศัย
อนาคตจะต้องมี	ประเทศไทย
มียอมให้ผู้ใด	มาทำลาย
ถึงฆ่าล้างโคตร	ก็ไม่หวั่น
จะสู้กันไม่หลบหนีหาย	สู้ตรงนี้
สู้ที่นี้สู้จนตาย	ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
บ้านเมืองเรา	เราต้องรักษา
จะทำลายเชิญมา	เราสู้
เกียรติศักดิ์ของเรา	เราเชิดชู
เราสู้ไม่ถอยจน	ก้าวเดียว

เนื้อหาของเพลงมีความหมายหรือตอกย้ำให้คนไทยมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวดุจดั่งเพชร และบรรพชนไทยที่ปกป้องรักษาเมืองไทยเอาไว้เป็นหน้าของคนไทยทุกคนที่จะต้องปกป้องผืนแผ่นดินไทยเอาไว้ให้ลูกหลานในภายหน้า หากมีใครมารุกรานก็จะต่อสู้จนถึงที่สุด แม้ต้องสูญเสียชีวิตก็ยอม

ทหารพระนเรศวร

ภูเขาสูงแผ่นดินกว้าง ทางรก	เรายกทัพฝ่ากล้าหาญ
ใครขวางฟันฝ่าดแหลกราญ	ล้างผลาญ ปีน วอดวาย
ชีวิตอุทิศเพื่อชาติ	เราต่อสู้เพื่อราชฎ์ ทั้งหลาย
ชาติเสือเราต้องไว้ลาย	ชาติชายเราต้องต่อกร
# เบรื่อง ๆ ดังเสียงฟ้าฟาด	โครม ๆ ฆนาคฟังสลอน
เบรื่อง ๆ ลูกปืนเด็นกระดอน	โครม ๆ ดัสกรกระเด็นไกล (ซ้ำ 2 เทียว)
## ถ้าสิ้นชาติ สิ้นแผ่นดิน สิ้นกษัตริย์	เห็นสุดจะยินหยัดอยู่ได้
จะเป็นตายร้ายดี ก็เป็นไป	ขอป้องกันเอาไว้จนสุดฤทธิ์ (ซ้ำ #, ##, #)

จากตัวอย่างเนื้อร้องของเพลงมีความหมายเพื่อตอกย้ำให้ทหาร ตำรวจ พร้อมทั้งจะต่อสู้กับข้าศึกศัตรู อย่างไม่ประหวั่นพรั่นพรึง ทุกคนพร้อมที่จะสละชีพเพื่อปกป้องรักษาประเทศชาติ ประชาชนแผ่นดินไทย และสถาบันพระมหากษัตริย์จนถึงที่สุด

อย่างไรก็ตามสำหรับเนื้อร้องของเพลง "ทหารพระนเรศวร" ซึ่งนำเสนอผ่านรายการถ่ายทอดพิธีสำคัญนั้น มีความหมายในเชิงตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อทั้งประเทศชาติและประชาชนอย่างชัดเจน ในขณะที่เนื้อร้องของเพลง "เราสู้" หากมองอย่างผิวเผินอาจเข้าใจว่าคงมีความหมายเป็นการตอกย้ำ เพื่อให้คนไทยรักชาติ รักแผ่นดินเพียงเท่านั้นแต่โดยความจริงแล้วการตอกย้ำของเนื้อเพลง "เราสู้" ยังมีความหมายแฝงเป็นการตอกย้ำถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากคนไทยหรือสังคมไทยนั้นถือว่าสถาบันทั้งสาม คือ ชาติ ศาสนา

และพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลัก... ดังนั้นความมั่นคงของชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์จึงไม่อาจแยกออกจากกันได้ (สมบุรณ์ สุขสำราญ, 2527 : 39)

นอกจากเนื้อหาของบทเพลงจะสะท้อนให้เห็นลักษณะของการตกต่ำในส่วนหนึ่งแล้ว เสียงร้องที่หนักแน่นพร้อมเพรียงของเหล่าทหาร ตำรวจ ประสานกับทำนองและจังหวะอันเร้าใจล้วนมีส่วนสร้างความอึกเหิม กล้าหาญเด็ดเดี่ยว อีกทั้งช่วยเพิ่มน้ำหนักของการตกต่ำให้มีสีสัน น่าเชื่อถือยิ่งขึ้นอีกระดับหนึ่งด้วย

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า บทเพลงของรายการที่ยกมาเป็นตัวอย่างทั้งหมดนี้ล้วนเป็นบทเพลงที่เหล่าบรรดาพลเรือน ตำรวจ ทหาร ได้บรรเลงและขับร้องเฉพาะพระพักตร์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการบรรเลงและขับร้องเพลงดังกล่าว นอกจากจะเป็นการสดุดีแด่วีรชนผู้เสียชีวิต เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ราชการพิเศษตลอดจนครอบครัวและญาติมิตรของวีรชนแล้ว ความมุ่งหมายที่แฝงอยู่และดูเหมือนจะเป็นความจงใจที่จะกระทำก็คือการแสดงออกที่ผ่านมากับบทเพลง เพื่อเป็นการตกย้ำถึงความจงรักภักดีที่เหล่าพลเรือน ตำรวจ ทหาร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปัจจุบันมีต่อองค์พระประมุขและสถาบันพระมหากษัตริย์ หรืออีกนัยหนึ่งเท่ากับเป็นการตกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อประเทศชาติ แผ่นดินไทยและสังคมไทยโดยส่วนรวม

นอกจากเนื้อหาของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ จะมีเนื้อหาตามที่ได้กล่าวมาแล้วจากการวิจัยพบว่าในบางพระราชพิธีและพิธีสำคัญ ยังมีเนื้อหาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากรวมอยู่ด้วย และถือเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะพิเศษที่สามารถสร้างความรู้สึกให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และความน่าเชื่อถือต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อผู้ฟังได้เป็นอย่างดี นั่นคือเนื้อหาซึ่งเป็นพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

พระบรมราชาบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว :

... ข้าพเจ้าและพระราชินี มีความยินดีชื่นชมเป็นอย่างยิ่งที่ได้เห็นความร่วมมือเพรียงของเหล่าทหารรักษาพระองค์ในพิธีปฏิญาณตนสวนสนามครั้งนี้ ขอขอบใจในคำมั่นสัญญาและคำอำนวยพรทุกข้อที่มาจากความจริงใจและไม่ตรีจิตของแต่ละคน ขอให้ท่านทั้งหลายจงได้รับพรและไม่ตรีจากใจจริงของข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน

ประเทศของเรามีอิสระภาพและมีความเจริญมั่นคงพร้อมสมบูรณ์ เพราะคนไทยทุกคนยึดมั่นในชาติและรู้จักปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่าย แต่ละคนให้เกื้อกูลส่งเสริมกัน โดยพร้อมรัก ทหารนั้นมิหน้าที่หลักอยู่ที่การป้องกันประเทศและการธำรงรักษาเอกราชอธิปไตยของชาติไว้ด้วยแสนยานุภาพกับทั้งต้องแผ่ความเมตตาอาทรปกป้องคุ้มครองประชาชนทั่วไปให้มีชีวิตอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นปกติสุขปลอดจากภัยอันตรายและความเดือดร้อนยากเข็ญต่าง ๆ หน้าที่ของทหารดังกล่าวนี้เป็นภาระหนัก เต็มไปด้วยปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องฟันฝ่าแก้ไข ทหารทุกระดับจึงจำเป็นต้องพัฒนาขีดความรู้ความสามารถของตนให้แน่นหนาสมบูรณ์พร้อมทุกเมื่อ ไม่ว่าในด้านยุทธการหรือในด้านร่วมมือประสานงานกับฝ่ายอื่น ๆ ในการสนับสนุนและพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ถ้าทหารตั้งใจพยายามพัฒนาตนเองให้จนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วนแท้จริง ก็จะได้รับความสำเร็จความดีความเจริญซึ่งเป็นเกียรติอย่างสูงทั้งแก่ตัวเองและกองทัพไทย จึงขอให้ทหารรักษาพระองค์ทั้งหลายนำความคิดทำความเข้าใจให้กระจ่างแล้วเร่งรัดปฏิบัติภาระทุกอย่างด้วยความฉลาดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผล ยึดมั่นในหลักการที่ถูก ในแบบแผนที่ชอบ ในประโยชน์ที่เป็นธรรม เพื่อสามารถร่วมมือกันใช้ความรู้ความคิดปฏิบัติภารกิจทั้งปวงอย่างมีเอกภาพให้บรรลุผลบริบูรณ์ตามเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้บ้านเมืองไทยของเราเจริญมั่นคงดำรงอิสรภาพได้ยืนยาวตลอดไป

ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลนิพพาน กับทั้งอำนาจแห่งความภักดีโดยบริสุทธิ์ใจในชาติบ้านเมือง จงอภิบาลบำรุงทหารทุกคนให้ปลอดภัยจากข้าศึกศัตรู และอันตรายทั้งมวล ให้มีความเข้มแข็งสมบูรณ์ด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติและปัญญา สามารถ

ที่จะปฏิบัติภารกิจน้อยใหญ่ในหน้าที่ให้บรรลุผลเลิศทุกอย่าง และให้ประสบความสำเร็จความเจริญความ มีชัย พร้อมทั้งความสำเร็จในสิ่งทีพึงประสงค์ทุกประการ

(พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์เนื่องในพระราชพิธีมหา มงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ , 5 ธันวาคม 2530)

เนื้อหาของพระบรมราโชวาท มีลักษณะเป็นการให้ข้อคิดเกี่ยวกับการวางตนการปฏิบัติ หน้าที่ตามภารกิจและขอบเขตที่มีอยู่ ในด้านการปกป้องรักษาประเทศชาติ และคุ้มครองประชาชน การพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งการประสานประโยชน์กับทุกฝ่ายให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ด้วยความฉลาดรอบคอบ

เนื้อหาในส่วนนี้สะท้อนถึงความมุ่งหมาย เป็นการตอกย้ำให้ผู้มีหน้าที่คือทหารทุกระดับมี ความตระหนักในภารกิจหน้าที่ที่พึงมีต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว :

... "วันนี้ข้าพเจ้ามีความยินดีปลาบปลื้มเป็นที่สุด ด้วยได้มาอยู่ในท่ามกลางมหาสมาคมที่ ใหญ่ยิ่ง พร้อมพริ้วด้วยบุคคลจากทุกสถาบันในชาติ ซึ่งร่วมจิตร่วมใจโดยสมานฉันท์มาแสดงความ ปรารถนาดีและอวยพรวันเกิดครบ 60 ด้วยไมตรี ขอขอบใจในคำอวยพรอันไพเราะและการเฉลิม ฉลองอันยิ่งใหญ่ ที่ทุกคนทุกฝ่ายตั้งใจจัดให้ข้าพเจ้าเป็นพิเศษ กับยังได้จัดดำเนินโครงการด้านต่าง ๆ อีกมากมายทั้ง โครงการที่เริ่มใหม่และโครงการตามปกติที่เร่งรัดปฏิบัติให้สำเร็จเรียบร้อยพร้อมกันไป สิ่งที่ท่านได้ร่วมกันจัดทำทั้งหมดนี้ นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์ให้ เกิดแก่ประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวมแล้ว ยังแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงความสามัคคีที่ยังมีบริ บุรณ์อยู่ในคนไทย

ความสามัคคีนี้เป็นคุณธรรมสำคัญประการหนึ่งซึ่งหมู่ชนผู้อยู่ร่วมกันจำเป็นต้องมี ต้องถนอมรักษาและต้องนำมาใช้อยู่สม่ำเสมอ เนื่องด้วยสรรพกิจการงานที่เป็นส่วนรวมทุกด้าน ทุกระดับ ต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายร่วมกันคิดร่วมกันทำ ถ้าแต่ละฝ่ายเข้ามาร่วมงานกันด้วยความตั้งใจดี ด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยความฉลาดมีเหตุผลและด้วยความคิดที่สร้างสรรค์ งานก็จะสำเร็จผลสมบูรณ์งดงามตามประสงค์ทุกอย่าง ดังนั้นจึงใคร่ขอให้ท่านทั้งหลายในมหาสมาคมนี้ ทั้งที่มีตำแหน่งหน้าที่ในราชการและมีใช้ราชการทุกคน ตลอดจนประชาชนชาวไทยทั่วหน้าได้พิจารณาศึกษาให้ทราบความหมายและคุณค่าของความสามัคคีอย่างถ่องแท้และตั้งความตั้งใจให้แน่วแน่หนักแน่นที่จะร่วมกันบำเพ็ญกรณียกิจของตน ๆ ให้ประสานและเกื้อกูลส่งเสริมกันอย่างสอดคล้อง ด้วยความสุจริตแข็งขยันและจริงใจเพื่อให้ผลสำเร็จทั้งหลายที่แต่ละฝ่ายแต่ละคนกระทำประมวลกันเป็นความเจริญมั่นคง ความวัฒนาผาสุกและความรุ่งเรืองไพบูลย์ของประเทศชาติไทยของเรา

ขออำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากล จงอภิบาลรักษาประเทศไทยให้ปลอดจากทุกข์จากภัยจากภัยอันตรายทั้งมวลและบันดาลความสุขศิริสวัสดิ์นิรมิตมงคลให้สัมฤทธิ์แก่ประเทศไทยทุกคนพร้อมทุกประการ

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ เสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งชัยมังคลาภิเษก 5 ธันวาคม 253๐)

เนื้อหาของกระแสพระราชดำรัสที่อัญเชิญมา ณ ที่นี้สะท้อนถึงความมุ่งหมายเพื่อนตอกย้ำให้บรรดาข้าราชการ พลเรือน ตำรวจ ทหาร ตลอดจนประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของความสามัคคีซึ่งทุกคนควรนำไปพิจารณาศึกษาและใช้ปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อความเจริญรุ่งเรืองไพบูลย์ของประเทศชาติไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่าเนื้อหาของรายการ ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะมีความมุ่งหมายเพื่อนตอกย้ำและสร้างจิตสำนึกต่อชาวไทยไม่ว่า

จะเป็นพลเรือน ตำรวจ ทหารและประชาชนทั่วไป ให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนเป็นที่ตั้ง

ในตอนท้ายของพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสจะมีเนื้อหาหรือข้อความที่ทรงอ้างถึง อำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้ความคุ้มครองปกป้องรักษาประเทศไทยให้ปลอดภัยจากข้าศึกศัตรู ทั้งขอให้ประชาชนมีความสุข ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงให้ความสำคัญต่อการดำรงอยู่และความมั่นคงของชาติอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังแสดงออกถึงความยึดมั่นศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

เนื่องจากลักษณะของสังคมไทยนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพเทิดทูนของประชาชนทุกหมู่เหล่า ดังนั้น พระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเป็นสิ่งที่ประชาชนและทางราชการมักจะน้อมรับเพื่อนำไปปฏิบัติโดยเสมอมา ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงพระบุญญาบารมีที่สถาบันพระมหากษัตริย์มีต่อประเทศชาติและพลนิกรโดยรวมนั่นเอง ดังคำกล่าวของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ว่า

...ปัจจุบันสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่มีอำนาจทางการเมืองใช้อำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่หัวใจของคนไทยยังถือว่าเป็นสถาบันอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เกิดทูนหวงแหนของประชาชนชาวไทย และทรงเกื้อกูลประโยชน์ให้แก่ประชาชนด้วยความเสียสละ ดังจะเห็นได้จากโครงการพระราชดำริของพระองค์ เป็นต้น พระองค์ทรงใช้ราชาไม้นานาต่าง ๆ ด้วยพระคุณ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (สำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท., 2530)

เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อหาของรายการมีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อประเทศชาติและประชาชนนั้น เนื้อหาที่ตอกย้ำโดยผู้บรรยาย แสดงถึงความจงใจของผู้บรรยายที่ต้องการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ หากแต่การนำเสนอได้แฝงไว้ด้วยการสอดแทรกข้อคิดเห็น ความรู้สึกเพื่อโน้มน้าวชักจูงใจให้ผู้ฟังเห็นคล้อยตามผู้บรรยาย เมื่อมีโอกาสหรือ

ช่องว่างในระหว่างบรรยาย ในขณะที่เนื้อหาซึ่งมาจากบุคคลที่เป็นแหล่งข่าวได้แก่ ผู้ร่วมพิธี มักจะเป็น การตอกย้ำอย่างชัดเจน

เนื้อหาที่ตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์กับศาสนา

จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญที่นำเสนอ นอกจากจะมีเนื้อหาที่มีความหมายในเชิงตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ กับประเทศชาติ และประชาชนแล้ว ยังมีเนื้อหาที่มีความหมายในเชิงตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ กับศาสนาปรากฏอยู่เช่นกัน โดยเนื้อหาของรายการมักตอกย้ำในความหมายที่ว่า พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภก ทั้งยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่าง สถาบันพระมหากษัตริย์กับพระพุทธรูปหรือสถาบันสงฆ์ ทั้งในความสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์และในความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ดังตัวอย่าง

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...และก็ทุก ๆ ศาสนาในเมืองไทยไม่เฉพาะแต่ทางจีนและญวน เท่านั้น อย่างเช่นทางศาสนาอิสลามนั้นเขาก็ได้มีพิธีผ่านไปแล้ว โดยท่านจุฬาราชมนตรี ทางพิธีของศาสนาฮิก เขาก็ได้ทำการ เจริญฉลองไปแล้ว ทุกศาสนาละครื่บก็ได้มีพิธีการที่จะเจริญฉลอง กันในแต่ละหลักของศาสนา เพื่อที่จะถวายพระพรแด่พระบาทสม เด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทุกศาสนา ครื่บ มิได้มีการบิบบังคับหรือเกียงงอนแต่ประการใด เปิดโอกาส ใให้กับทุกคนที่เข้ามาฟังพระบรมโพิธิสมภารนั้นได้เลือกนับถือศาสนา ตามจารีตประเพณีของตัวอย่างมีเสรีภาพทุก ๆ คนไม่เลือกที่รักมัก ที่ชัง และพระองค์ก็ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ที่อุปการะ ทุกศาสนาด้วยดี อันนี้ก็เป็นที่แจ้งชัดของเหล่าศาสนาต่าง ๆ แล้ว ที่ได้เข้ามาฟังพระบรมโพิธิสมภาร ฉะนั้นเมื่อถึงโอกาสอันดีเหล่านี้

เขาเหล่านั้นก็ได้บำเพ็ญในสิ่งที่ดีที่สุดของศาสนา เพื่อถวายเป็นราช
สักการะแด่พระองค์ท่าน

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหาของรายการได้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของพระมหากษัตริย์กับพระศาสนา
โดยการต่อยอดถึงพระฐานะของพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก พระองค์ทรงให้
การอุปการะแก่ทุกศาสนาอย่างเสมอภาคทั้งสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำของศาสนาต่าง ๆ ล้วนมีความศรัทธา
และยอมรับในพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) จึงได้มาร่วมถวาย
พระพรเนื่องในวโรกาสอันเป็นมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ โดยพร้อมเพรียงกัน

การนำเสนอมีลักษณะเป็นการโน้มน้าวให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อศาสนาทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน

ตัวอย่างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์องค์พระประมุขของรัฐกับสมเด็จพระ
สังฆราชประมุขของสงฆ์

ผู้บรรยาย (หญิง) : ...หลังจากที่ได้ทรงจตุรูปเทียนแล้วนะคะ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรง
กราบสามครั้ง ตามหมายกำหนดการนั้น ในลำดับต่อไปพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปทรงประเคนแผ่นโลหะทอง เงิน
แด่พระสงฆ์เพื่อพระสงฆ์จะได้ลงคาถาในแผ่นโลหะนั้น ขณะนี้ทรง
ประเคนแผ่นทองและเงินแก่สมเด็จพระสังฆราชประธานสงฆ์ในวันนี้
สมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร สมเด็จพระพุทธ

โฆษาจารย์ วัดสามพระยา สมเด็จพระวันรัตน์ วัดโสมนัสวิหาร
 พระวิสุทธาธิบดี วัดไตรมิตรวิทยาราม พระพรหมมณี วัดนเรนทร
 สุนทรศีดาราม พระธรรมปัญญาจารย์ วัดราชประดิษฐ์
 พระธรรมปิฎก วัดชนะสงคราม พระธรรมดิลก วัดบวรนิเวศวิหาร
 และพระธรรมธรรราชมхамณี วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

(พระราชพิธีหล่อพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุทธรูปประจำ
 พระชนมพรรษา 5 รอบ 10 สิงหาคม 2530)

ตัวอย่างของรายการสะท้อนให้เห็นว่า พระมหากษัตริย์ทรงให้ความสำคัญและความ
 เคารพต่อสมเด็จพระสังฆราช องค์พระประมุขของฝ่ายสงฆ์ (พระพุทธรศาสนา) สถาบันที่เป็นผู้นำ
 ทางด้านวิญญาณแต่ในทางกลับกัน การที่สมเด็จพระสังฆราชและพระสงฆ์ผู้ทรงสมณศักดิ์จำนวนมาก
 ได้มาร่วมในการพระราชพิธี ย่อมแสดงให้เห็นถึงการยอมรับในความสำคัญแห่งอำนาจของสถาบัน
 พระมหากษัตริย์ที่มีต่อสถาบันสงฆ์ไทย

ตัวอย่างอีกอันหนึ่งที่ผู้บรรยายได้ต่อยอดถึงพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อ
 บรรพชนของศาสนาต่าง ๆ

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ท่านผู้ฟังครับ สำหรับพระสงฆ์ห้ารูปที่จะเข้ามาสวดในวันนี้เป็น
 คณะจากวัดราชบัณฑิตยสถานมหาเสมาอาราม ซึ่งก็มีพระธรรมปัญญาจารย์
 พระปัญญาพิศาลเถระ พระครูปลัดสุวัฒน ปัญญาคุณ
 พระครูมงคลสิทธิธาดา และพระครูธรรมธร ส่วนพิธีในพระอุโบสถ
 เป็นทั้งพิธีสงฆ์และพิธี พราหมณ์ ทั้งสองพิธีที่ได้กระทำร่วมกัน
 บริเวณหน้าพระอุโบสถนั้น ก็ปรากฏว่ามีบรรพชนจีนและญวนได้

พร้อมที่จะเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรและรับพระราชทานสัญญาบัตรพัดยศ...

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่างของรายการได้สะท้อนให้เห็นถึงพิธีกรรมที่ประกอบขึ้นเป็นพระราชพิธีซึ่งมีทั้งพิธีสงฆ์ (พุทธศาสนา) และพิธีพราหมณ์ (ศาสนาฮินดู) อีกทั้งการที่บรรพชิตจีน และญวนก็เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรและรับพระราชทานสัญญาบัตรพัดยศด้วย เท่ากับเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของพระราชพิธี และพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อพระสงฆ์และบรรพชิตของศาสนาอื่นหรือนิกายต่าง ๆ

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ครับ อันนี้ก็เป็นที่ประเพณีสืบทอดกันมานะครับว่า เจ้าคณะใหญ่ฝ่ายจีนนิกายกับอานัมนิกายหรือบรรพชิตจีนและญวนนั้น จะผลัดกันในแต่ละปี ขึ้นสวดถวายพระพรชัยมงคลนะครับ เมื่ออีกคณะหนึ่งเป็นผู้เฝ้าสวดถวายพระพรชัยมงคล เจ้าคณะใหญ่อีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้อ่านรายงานถวายพระพรแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(พระราชพิธีหล่อพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา 5 รอบ , 10 สิงหาคม 2530)

จากตัวอย่าง เนื้อหาของรายการจะตอกย้ำให้เห็นถึงพระบารมีและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ซึ่งอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าสถาบันศาสนา อย่างค่อนข้างชัดเจน

นอกจากนี้เนื้อหาที่นำเสนอยังให้ความรู้ความเข้าใจในธรรมเนียมปฏิบัติทางศาสนาของ
บรรพชนจีนและญวนได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างของเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของการพึ่งพาระหว่างพระมหากษัตริย์
กับสถาบันสงฆ์

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ทั้ง 61 รูปนั้น ก็เจริญพระพุทธรูปมณฑลลง
พระพุทธรูปเสด็จสิ้นลงไปแล้วน่ะครับ พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ 61 รูป
นั้น สมเด็จพระสังฆปริณายก วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
ก็เป็นประธานพิธีสงฆ์ ขณะนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ
พระราชดำเนินมาถวายผ้าไตรต่อ สมเด็จพระสังฆราช น่ะครับ
และสมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร สมเด็จพระพุท
โฆษาจารย์ วัดสามพระยา สมเด็จพระวราพรรัตน์ วัดโสมนัสวิหาร

(พระราชพิธีฉลองสมโภชพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุท
ธูปประจำพระชนมพรรษา 5 รอบ , 4 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่างเนื้อหาของรายการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์
กับสถาบันสงฆ์หรือพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์องค์ประมุขของชราวาส กับสมเด็จพระ
สังฆราชองค์ประมุขของสงฆ์ไทยในลักษณะของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่าเนื้อหาของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญที่มีความหมายในลักษณะของ
การตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์กับศาสนานั้น จะเป็นไปในลักษณะของการตอกย้ำถึง
สถานะภาพของพระมหากษัตริย์ในฐานะทรงเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก คือทรงให้การอุปการะต่อ
ศาสนาทุกศาสนาโดยเสมอภาค ในขณะเดียวกัน พระมหากษัตริย์ของไทยยังทรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภก
อีกฐานะหนึ่งด้วย

นอกจากประเด็นดังกล่าวยังได้สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของพระมหากษัตริย์ กับพระศาสนา โดยความหมายที่ปรากฏทั้งโดยชัดแจ้งและที่แฝงเร้น สะท้อนให้เห็นถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ซึ่งอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าพระศาสนาหรือลัทธิใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสถาบันสงฆ์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ (สมบูรณ์ สุขสำราญ , 2527) ที่ว่า ... ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันสงฆ์ไทยกับรัฐ แม้ว่าในทางสัญลักษณ์สถาบันทางศาสนาจะเป็นผู้นำทางด้านวิญญาณ และผู้กุมอำนาจรัฐจะได้รับความชอบธรรมในอำนาจปกครองในฐานะที่เป็นผู้ทำนุบำรุงและคุ้มครองพระศาสนา แต่ในความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจนั้นสถาบันพุทธศาสนาอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคมที่เป็นส่วนตามและเป็นส่วนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของอำนาจทางการเมืองตลอดมา...

อนึ่ง จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีมักจะมีเนื้อหาที่เป็นพิธีการทางศาสนา อันได้แก่ พุทธศาสนา ศาสนาฮินดู หรือพราหมณ์ หรือไสยศาสตร์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือผสมผสานกันรวมอยู่ด้วยเกือบทุกพระราชพิธี บางพระราชพิธีสัดส่วนของเนื้อหาที่เป็นพิธีการทางศาสนามีมากกว่าเนื้อหาในส่วนที่ไม่ใช่พิธีการทางศาสนาอย่างเห็นได้ชัด เช่นพระราชพิธีพืชมงคล พระราชพิธีห่อพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร และพุทธรูปประจำพระชนมพรรษา 5 รอบ พระราชพิธีฉลองสมโภชพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุทธรูปมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ

อย่างไรก็ตามเนื้อหาทางศาสนาที่นำเสนอสะท้อนให้เห็นว่า พิธีกรรมทางศาสนามีความสำคัญเพียงในฐานะช่วยเสริมให้พิธีกรรมอันได้แก่ พระราชพิธีและพิธีสำคัญ มีความศักดิ์สิทธิ์น่าเชื่อถือ และมีความสมบูรณ์ตามแบบแผนโบราณราชประเพณี แต่การตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของศาสนาที่มีบทบาทในการค้าจุนหรือส่งเสริมสถานภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น กลับไม่ค่อยปรากฏให้เห็นในเนื้อหาของรายการที่นำเสนอ

สรุปได้ว่าเนื้อหาของรายการที่เป็นไปในเชิงประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมเป็นไปในลักษณะของการตอกย้ำเพื่อให้ผู้ฟังตระหนักถึงความสำคัญของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญในความหมายที่ว่าพระราชพิธีเป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่คู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้พระราชพิธีและ

พิธีสำคัญยังมีความสำคัญในการบำรุงขวัญและกำลังใจของประชาชน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาติไทย เป็นสื่อกลางในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมไทย

ส่วนเนื้อหาของรายการที่มีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นไปในความหมายที่ว่าพระมหากษัตริย์ของไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันล้วนทรงยึดมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างเอนกอนันต์

พระมหากษัตริย์ของพระมหากษัตริย์ไทย โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทยจึงได้รับการยกย่องเชิดชูและถวายความจงรักภักดี ดังความหมายที่ว่า "พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจของคนไทยทั้งชาติ" ในด้านศาสนาทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและพุทธศาสนูปถัมภก พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์มีอยู่เหนือพระพุทธรูปหรือสถาบันสงฆ์ไทย

การนำเสนอ

นอกจากเนื้อหาของรายการจะมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และมีลักษณะเป็นการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม คือเป็นไปในเชิงของการตอกย้ำเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งโดยจงใจและโดยแฝงเร้นแล้ว จากการวิจัยพบว่า การนำเสนอของเนื้อหารายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ นับเป็นกลไกที่สำคัญอันหนึ่งที่มีส่วนในการตอกย้ำเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในประเด็นที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. การเลือกสรรเนื้อหา

จากการวิจัยพบว่า เนื้อหาของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญที่นำเสนอโดยส่วนใหญ่ จะมีลักษณะเป็นการจงใจหรือเลือกสรรเนื้อหา อาทิ เนื้อหาของรายการที่กล่าวถึงประวัติ

ความเป็นมาของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญมักจะนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เกร็ด
ความรู้ ภูมิหลังของพิธี ขั้นตอนและลำดับเหตุการณ์ของพิธีภูมิหลังของบุคคลและ เครื่องประกอบพิธีในลักษณะ
ที่เป็นข้อมูลแบบเจาะลึกและข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

การนำเสนอเนื้อหา ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ย่อมทำให้ผู้ฟัง
มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของพระราชพิธีและพิธีสำคัญในบริบท ต่าง ๆ ได้
อย่างถูกต้องน่าเชื่อถือ

การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชพิธีและพิธีสำคัญในลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการ
ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากตนรุ่นหนึ่ง ไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง

นอกจากเนื้อหาที่เป็นข้อมูลเจาะลึกเกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งทำให้ผู้ฟัง
มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของพระราชพิธีและพิธีสำคัญแล้ว รายการที่นำเสนอยังมี
ลักษณะของการตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของพระราชพิธีและพิธีสำคัญ รวมทั้งตอกย้ำให้เห็นความ
สำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยการตอกย้ำส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงของการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อ
สถาบันพระมหากษัตริย์

ลักษณะของการตอกย้ำเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นบทบาทในการ
ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม

การนำเสนอเนื้อหาของรายการดังที่กล่าวมาแล้วได้สะท้อนให้เห็นว่าผู้บรรยายรายการ
ถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ มีการเตรียมตัวในการแสวงหาข้อมูลและมีการเลือกสรรข้อมูลที่น่า
มาใช้ในการบรรยายเป็นการล่วงหน้า

2. การให้ภาษา

จากการวิจัยพบว่า รายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญที่นำเสนอนอกจากจะมีการใช้ภาษาทั้งแบบที่เป็นทางการ (formal) และแบบไม่เป็นทางการ (informal) แล้ว เนื้อหาของรายการที่นำเสนอยังแสดงให้เห็นว่ามีการเลือกใช้ถ้อยคำ ประโยค หรือ ข้อความในลักษณะของการตอกย้ำ และโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งในลักษณะที่จงใจและแฝงเร้น

ภาษาที่มีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ

ผู้บรรยาย (ชาย) : ... เรื่องของการเกษตรนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบ้านเมืองของเราเนะครับ...

... เพราะฉะนั้นพระมหากษัตริย์ตั้งแต่อดีตกาลที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นสมัยสุโขทัยก็ดี สมัยกรุงศรีอยุธยาที่ดี หรือสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็ดี จึงได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นประจำเสมอมาเนะครับ...

(พระราชพิธีพืชมงคล 7 พฤษภาคม 2530)

จากตัวอย่าง ถ้อยคำข้อความมีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของพระราชพิธีที่มีต่อประชาชนและสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวอย่างของภาษาที่ตอกย้ำถึงความเป็นไทยและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม

ผู้บรรยาย (ชาย)

...ผมอยากจะเรียนให้ท่านผู้ฟังทราบถึงความสวยงามของเรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ซึ่งผมคิดว่าในทั่วโลกนี้จะมีกระบวนพยุหยาตราอย่างนี้ ก็เห็นจะเฉพาะประเทศไทยเราเท่านั้นนะครับ...

...บรรดานายเรือก็ดี บรรดานายท้ายก็ดีหรือว่าธงท้าย เป็นเอกลักษณ์หรือ ลักษณะของความเป็นไทยโดยสมบูรณ์เลยทีเดียวครับ นี่เป็นสิ่งที่คนไทยเราควรค่าแก่การภาคภูมิใจอย่างยิ่ง...

(พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินกระบวนพยุหยาตราชลมารค , 16 ตุลาคม 2530)

จากตัวอย่าง ถ้อยคำที่ใช้ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ในความเป็นพวกพ้องเดียวกัน ได้แก่ "ประเทศไทยเรา" "สิ่งที่คนไทยเรา" ซึ่งมักจะพบเห็นอยู่เสมอในการนำเสนอ

ภาษาที่มีลักษณะตอกย้ำถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้บรรยาย (ชาย)

...นอกจากจะเสด็จพระราชดำเนินไปประกอบพิธีต่าง ๆ แล้ว ใน การศึกษาการราชสงคราม พระมหากษัตริย์ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินโดย กระบวนเรือพยุหยาตรา นั้น มีปรากฏในประวัติศาสตร์หลายครั้งแล้ว...

...ในการเคลื่อนกระบวนพยุหยาตรา นั้นก็ เป็นไปอย่างรวดเร็วมีความ คล่องตัวสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติเป็นเอกประการ...

(พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินกระบวนพยุหยาตราชลมารค , 16 ตุลาคม 2530)

จากตัวอย่าง ถ้อยคำ สำนวนตอกย้ำถึงพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ ทั้งในพระราชภารกิจในการสงครามและพระราชกรณียกิจอื่น ๆ

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...พระมหากษัตริย์ของคุณของพระองค์ท่านนั้นเป็นที่ประจักษ์ชัดมิใช่จาก
ปวงชนชาวไทยเท่านั้น แม้กระทั่งในต่างประเทศก็ได้ชื่นชมในพระบารมี
พระบุญญาธิการและพระเมตตาที่ทรงมีต่อพสกนิกรทุกหมู่เหล่าไม่ว่าจะนับ
ถือศาสนาใดหรือจะเป็นชนชาติใดก็ตาม...

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว , 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่าง ถ้อยคำที่ใช้มีลักษณะเป็นการโน้มน้าวชักจูงใจเพื่อให้เห็นคล้อยตามผู้บรรยาย ภาษาที่ใช้เป็นลักษณะของการเปรียบเทียบ พร้อมกับตอกย้ำว่าพระมหากษัตริย์ของไทยทรงมีพระบุญญาธิการ พระเมตตาอันเป็นที่ประจักษ์กับทั้งพสกนิกรชาวไทย และแม้แต่ประชาชนในประเทศอื่น

ตัวอย่างของถ้อยคำ ข้อความที่มีลักษณะตอกย้ำในความหมายที่ว่า "ทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจของชาวไทย"

ผู้บรรยาย (หญิง) : ...กำหนดการที่มีมาเพิ่มเติมก็คือว่าบรรดาบรรพชิตและคนไทยที่ไปอยู่
สหรัฐอเมริกาที่อุตสาหะเดินทางจากสหรัฐอเมริกาเข้าเฝ้าทูลละอองธุลี
พระบาทเพื่อถวายพระพรชัยมงคลในวโรกาสอันเป็นมงคลยิ่งในครั้งนี้...
...ก็อย่างนี้ละค่ะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและคะทรงเป็นศูนย์รวม
ดวงใจของไทยทั้งชาติไม่ว่าพวกเราจะอยู่ที่ใดก็ตาม...

(พระราชพิธีฉลองสมโภชพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุทธรูป
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ , 4 ธันวาคม 2530)

พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ : ...ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจึงสถิตอยู่ในดวงหทัยของทวยราษฎร์แนบ
แนบสนิททั้งเป็นพระมิ่งขวัญที่ประชากรราษฎรเคารพรักเทิดทูนตั้งพระบิตูราช
และประดุจดั่งดวงประทีปเรืองแสงสว่างซึ่งทางอยู่เป็นนิรันดร์...

จากตัวอย่าง ถ้อยคำ ข้อความที่ใช้แสดงถึงความผูกพันระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎร
ที่เป็นไปอย่างลึกซึ้งซึ่งประดุจพระบิดากับบุตร ทั้งตอกย้ำถึงความสำคัญของพระมหากษัตริย์ในลักษณะ ทรง
เป็นศูนย์รวมดวงใจของชาวไทยทั้งมวล

นอกจากลักษณะของภาษาดังกล่าวผู้วิจัยยังพบว่า ลักษณะการใช้ภาษาอีกแบบหนึ่งที่พบ
เห็นอยู่ในทุกพระราชพิธีและพิธีสำคัญก็คือ การใช้ภาษาเพื่อสร้างภาพลักษณ์ (Image) โดยถ้อยคำ
ที่ใช้มักสะท้อนให้เห็นถึงพระราชจริยาวัตร และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และพระบรมวงศานุวงศ์ พร้อม ๆ กับภาพแห่งความศรัทธาความเคารพรัก และความจงรักภักดีของ
ประชาชนทุกหมู่เหล่าทุกแห่งหน ที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเหนียวแน่นดังตัวอย่างการบรรยาย
เหตุการณ์ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ
พระราชดำเนินผ่านประชาชนไปตามลาดพระบาทภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ซึ่งขณะที่เสด็จพระราชดำเนินออกไปนั้นก็ยังมีประชาชนซึ่งได้
คอยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิด ก็ได้ถวายเงินเพื่อโดย
เสด็จพระราชกุศลกันอย่างคับคั่งเช่นเคยนะครับ ถึงแม้ว่าเวลา
ที่พวกเขาจะได้มารอเพื่อที่จะเข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิดนั้น จะเป็น
เวลาหลายชั่วโมงก็ตาม แต่ทุกคนก็มีใบหน้าที่ยิ้มยินดีครับที่มี
โอกาสเข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด ซึ่งเขาเหล่านั้นก็ได้มีโอกาสเป็น
พิเศษอย่างนั้นครับ ทุกคนต่างก็พยายามเบียดออกมาอยู่แถวหน้า
ที่สุด เพื่อจะได้ใกล้ชิดอย่างที่สุดเช่นเดียวกัน...

(พระราชพิธีฉลองสมโภชพระพุทธรูปประจำพระชนมวารและพระพุทธรูปมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ และพระไตรปิฎกฉบับสังคายนามหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ , 4 ธันวาคม 2530)

ผู้บรรยาย (ชาย) : ...ขณะนี้รอเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่พระอุโบสถ ซึ่งก็คงจะต้องใช้เวลาอีกพอสมควรนะครับ เพราะว่าเท่าที่เห็นอยู่ในขณะนี้ ด้านข้างของพระอุโบสถก็เป็นเวลาเกือบสิบนาทีแล้วนะครับ ในแต่ละย่างก้าวพระบาทนั้นก็เดินไปอย่างเชื่องช้ามากเลย ทั้งนี้เพราะว่าได้มีผู้ที่เข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทนั้นได้ถวายสิ่งของต่าง ๆ มากมายเหลือเกิน ครับ นี่ก็เป็นพระราชจริยาวัตรขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นะครับ ว่าพระองค์จะไม่เสด็จผ่านพลกนิกรของพระองค์ไปง่าย ๆ トラบใดที่พลกนิกรของพระองค์มีสิ่งของทูลเกล้าทูลกระหม่อมอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ พระองค์จะทรงหยุดและรับสิ่งของทูลเกล้าทูลถวายเหล่านั้น

(พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 5 ธันวาคม 2530)

จากตัวอย่างผู้บรรยายได้พยายามใช้ภาษาเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในฐานะทรงเป็นพระมหากษัตริย์และพระบรมราชินี ที่ทรงมีความรักและความผูกพันต่อพลกนิกรหรือประชาชนของพระองค์อย่างลึกซึ้ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง การบรรยายดังกล่าวเท่ากับเป็นการตอกย้ำถึงความผูกพันและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประชาชนได้อย่างชัดเจน

เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า การนำเสนอมักเป็นไปโดยจิตสำนึก (Consciousness) ของผู้บรรยายที่พยายามสอดแทรกความรู้สึกเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังได้ทราบและตระหนักถึงพระราชจริยานุวัตร และพระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ อยู่ตลอดเวลาเมื่อมีโอกาส โดยเฉพาะในช่วงที่เป็นการบรรยายลำดับของ เหตุการณ์หรือบรรยากาศของ เหตุการณ์ด้วยน้ำเสียง และลีลาที่น่าฟัง

ข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งมักปรากฏให้เห็นในการนำเสนอของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญควบคู่กับการใช้ถ้อยคำ ประโยค ข้อความในลักษณะของการตอกย้ำก็คือการนำเสนอในลักษณะของการสอดแทรกข้อคิดเห็นของผู้บรรยายในเชิงโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้เห็นคล้อยตามผู้บรรยาย ซึ่งเป็นไปทั้งโดยจงใจและโดยจิตสำนึก (consciousness)

นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าผู้บรรยายจะพยายามสอดแทรกข้อคิดเห็นเพื่อตอกย้ำสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ตลอดเวลา

นอกจากเนื้อหาและภาษาของตัวบทรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญจะสามารถบอกให้ทราบถึงการทำงาน ในการสร้างจิตสำนึกที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างไรแล้ว ลีลาของผู้บรรยายก็เป็นองค์ประกอบอีกส่วนหนึ่ง ที่มีผลต่อการทำงานในการสร้างจิตสำนึกที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วย

3. ลีลาของผู้บรรยาย

จากการวิจัยพบว่า ลีลาที่ผู้บรรยายใช้บรรยายเพื่อนำเสนอเรื่องราวของพระราชพิธีและพิธีสำคัญมีลักษณะเป็นการเล่าเรื่อง (talk) มากกว่าการอ่าน (read) นอกจากนั้นยังเป็นที่น่าสังเกตและช่วงโอกาสที่มีอยู่เป็นสำคัญ เช่น ในช่วงที่กำลังประกอบพระราชพิธีหรือพิธีสำคัญ ผู้บรรยายจะบรรยายค่อนข้างช้าแต่ไม่ช้ามาก เพื่อให้ผู้ฟังได้ทราบว่าใครกำลังทำอะไร อย่างไร ซึ่งถ้าหากบรรยายเร็ว

ผู้ฟังอาจฟังไม่ทันหรืออาจทำให้เกิดการผิดพลาดในการบรรยายได้ ครั้นเมื่อพ้นจากช่วงที่กำลังประกอบพิธีสำคัญไปแล้วหรือมีช่วงว่างนาน การบรรยายจะมีจังหวะเร็วขึ้นหรือกระชับขึ้นแต่ไม่ถึงกับเร็วจนร่น หากจะมีอยู่บ้างในบางครั้งที่มีการหยุดหรือสะดุดลง

น้ำเสียงของผู้บรรยายส่วนใหญ่มีความชัดเจน นุ่มนวลน่าฟังทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ในแต่ละพระราชพิธีและพิธีสำคัญนั้นจะมีทั้งเสียงผู้บรรยายชายและผู้บรรยายหญิงคละกันไป แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ส่วนใหญ่จะเป็นเสียงผู้บรรยายชายมากกว่าผู้บรรยายหญิง

4. อุดมการณ์ของผู้บรรยาย

จากการวิจัยพบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งมีฐานะเป็นองค์กรสื่อสารมวลชนของรัฐ ได้ดำเนินการเพื่อให้รายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรหรือรับใช้ผลประโยชน์ของรัฐเป็นหลัก คือเพื่อธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ (สายทิพย์ สุกติพันธ์ , 2531 : 102 - 103) ที่ว่า

...ปฏิบัติการสื่อสารมวลชนไทย โดยเฉพาะประเภทไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์กลไกแห่งรัฐ ถ้าเป็นสื่อมวลชนของรัฐก็มีแนวโน้มจะนำเสนอรายการเพื่อสร้างความนิยมต่อรัฐบาลและยึดนิยมหลักของสังคม

อย่างไรก็ตามผลผลิตของสื่อมวลชนนอกจากจะสะท้อนถึงอุดมการณ์ขององค์กรซึ่งเป็นเจ้าของสื่อเองแล้ว ยังแฝงไว้ซึ่งอุดมการณ์ของบุคลากรที่ ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรนั้น ๆ ด้วย

จากการศึกษาถึงอุดมการณ์ของบุคลากรซึ่งมีส่วนร่วมทำงานรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญด้วยการสอบถามถึงทัศนคติและความรู้สึกของผู้ทำหน้าที่บรรยาย ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการทำงานรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ ผู้วิจัยพบว่าบุคลากรทุกคนล้วนมีความตั้งใจและเต็มใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ

พรทิพย์ โสรัตน์ ให้สัมภาษณ์ถึงความรู้สึกที่มีต่อการทำหน้าที่ผู้บรรยายรายการพระราชพิธีว่า

...การบรรยายรายการถ่ายทอดพระราชพิธี คิดว่ายากกว่าการบรรยายรายการประเภทอื่นเพราะเนื้อหาของกรบรรยายเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์และโบราณราชประเพณี จึงต้องคำนึงถึงความถูกต้องทั้งการออกเสียงการใช้ภาษา โดยเฉพาะราชาศัพท์เป็นศัพท์เฉพาะอ่านยาก แต่ต้องไม่ให้ผิดพลาด นอกจากนี้ ผู้บรรยายรายการถ่ายทอดพระราชพิธีต้องเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง และต้องเป็นผู้ที่รู้ประเพณีปฏิบัติเกี่ยวกับการวางตนเฉพาะพระพักตร์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชวงศ์ตลอดจนประเพณีที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ และพร้อมปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เช่น ไม่เหยียบลาดพระบาท ไม่แตะต้องหยิบจับเครื่องประกอบพิธี

ประพันธ์ หิริภุญญกฤษ ผู้บรรยายอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า

...เนื่องจากพระมหากษัตริย์ไทยในอดีตเป็นต้นมา ล้วนได้บำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประเทศชาติและประชาชนตลอดมา โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบันได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์และความผาสุกของประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง

จึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของผู้บรรยายในการบอกกล่าวให้ประชาชนได้รู้และตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงมีต่อพสกนิกรไทย ต้องพยายามชี้ให้เห็นว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนไทยอย่างเอนกอนันต์

ถือเป็นเรื่องสำคัญค่าที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ผู้บรรยายรายการถ่ายทอดพระราชพิธี แม้จะเป็นงานที่ยากลำบากก็ทำให้อยู่ได้และอยู่ได้ด้วยความภาคภูมิใจ

จากทัศนะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บรรยายซึ่งเป็นบุคลากรที่มีบทบาทอันสำคัญในการดำเนินงานถ่ายทอดรายการพระราชพิธีและพิธีสำคัญ ล้วนมีจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างชัดเจนเมื่อผู้บรรยายมีจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ย่อมส่งผลให้รายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญที่

นำเสนอต่อผู้ฟัง เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา และมีความน่าเชื่อถือทั้งนี้ยังชี้ให้เห็นว่าอุดมการณ์ของบุคลากรที่ดำเนินงานถ่ายทอดรายการพระราชพิธีและพิธีสำคัญเป็นไปในทางที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ขององค์กร คือ เพื่อธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือเป็นสถาบันหลักอันสูงยิ่ง...ถือเป็นสัญลักษณ์ทางอุดมการณ์อันสูงส่งของสังคมไทย

สรุปได้ว่า ลักษณะการนำเสนอของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย การเลือกสรรเนื้อหา การใช้ภาษา สีลาของผู้บรรยาย และอุดมการณ์ของผู้บรรยาย ล้วนมีบทบาทในการเสริมน้ำหนักของการตอกย้ำเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังมีส่วนสนับสนุนให้รายการที่นำเสนอมีชีวิตชีวาและมีความน่าเชื่อถือ